

Klasszikus héber nyelv 4.:

Szintaxis

BBN-HEB11-204

Biró Tamás

2020. szeptember 30.

Ismétlés a mai órára

Az elsőéves anyagból

- Minden más, ami nem ige

A mai órára: olvasandó + házi feladat

- Utóolvasás:

- Korábbiak (pp. 1-9)
- Jegyzet

- Feladat:

- 2B végén, narancs doboz (p. 25) (5 pont)

- Előolvasás:

- Jegyzet 3A (ha / amint elérhető)

Kérdések

az olvasmányokkal kapcsolatban?

Témaválasztás házi dolgozatra

Feladatok (2B)

- 1) Az alábbi mondatokban azonosítsuk azt a mondatrészt, amellyel a kiemelt mondatrész egyeztetve van. Miben egyeznek?

וְשָׂמַעְתָּ מֵהַיַּדְבָּרוֹ וְאַחַר תִּתֵּן קוֹנָה יְדֹיָךְ (Bír 7,11)

לְאִי-מִוֶּשׁ סִפְרוֹ הַתּוֹרָה הַזֹּאת מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה
לְמַעַן תִּשְׁמָר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל-הַכְּתוּב בּוֹ כִּי-אַז תִּצְלִיחַ
אֶת-דְּרָכְךָ וְאַז תִּשְׂכִּיל: (Jozs 1,8)

Feladatok (2B)

2) Elemezzük az alábbi mondatokat egyeztetés szempontjából. Keressünk egyeztetési hibákat vagy egyéb furcsaságokat.

לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי (Exod 20,3)

צַדִּיק אֶתָּה יְקֹנֶה וַיִּשָּׂר מִשְׁפָּטֶיךָ: (Zsolt 119,137)

מִצֹּת יֵאָכַל אֶת שְׂבַעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חֲמִץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שָׂאֵר בְּכָל גִּבְלֶךָ: (Exod 13,7)

(...) אִם יֵצְאוּ בְנוֹת שִׁילוֹ לְחֹל בַּמַּחְלוֹת (...) (Bír 21,21)

וַיֹּאמֶר שָׂרֵי סְכוֹת הַכֶּף זָבַח וְצִלְמַנֶּע עֲתָה בְיָדְךָ כִּי נָתַן לְצַבָּאָה לְחֶם: (Bír 8,6)

יְהִי מְאֹרֶת בְּרָקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה (Gen 1,14)

וְהָיוּ לְאֹתֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וּשְׁנָיִם:

Feladatok (2B)

2) Elemezzük az alábbi mondatokat egyeztetés szempontjából. Keressünk egyeztetési hibákat vagy egyéb furcsaságokat.

וַיִּכּוּ אִישׁ אִישׁ וַיִּגְסוּ אֶרֶם וַיִּרְדְּפֵם יִשְׂרָאֵל (...) (1Kir 20,20)

וּמִלְאָף בָּא אֶל אִיּוֹב וַיֹּאמֶר הַבְּקָר הָיוּ חֲרָשׁוֹת וְהָאֲתָנוֹת רְעוֹת עַל יְדֵיהֶם: (Jób 1,14)

(...) וַיֵּדְעוּ כָּל הָאָרֶץ כִּי יֵשׁ אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל: (1Sám 17,46)

אִם אֲדַנְּיוּ יִתֵּן לוֹ אִשָּׁה וַיִּלְדָּה לוֹ בָּנִים אוֹ בָנוֹת (Exod 21,4)

הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תִּהְיֶה לְאֲדֹנֶיהָ וְהוּא יֵצֵא בְּגִפוֹ:

וַיָּבֹא גְדֵעוֹן וּמֵאֵה-אִישׁ אֲשֶׁר-אִתּוֹ בְּקִצֵּה הַמַּחֲנֶה רָאָשׁ הָאֲשֻׁמֶרֶת הַתִּיכוֹנָה (Bír 7,19)

אֲךָ הֵקֵם הַקָּיִמוֹ אֶת-הַשְּׂמֶרִים וַיִּתְקַעוּ בַשּׁוֹפְרוֹת וַנִּפְּוֹץ הַכַּדָּיִם אֲשֶׁר בְּיָדָם:

Feladatok (2B)

3) Az alábbi mondatok szórendje megfelel a VSO alapszórendnek? Ha nem, javasoljon okot az eltérésre.

(...) וַתֵּשֶׁק עֲרֻפָּהּ לְחֻמוֹתֶיהָ וְרוּת דָּבְקָה בָּהּ (Rut 1,14b)

וַתֹּאמֶרְנָה-לָּהּ כִּי-אַתְּ נָשׁוּב לְעַמֶּיךָ: (Rut 1,10)

וְהָאָבִן הַזֶּה אֲשֶׁר-שָׁמְתִי מִצַּבָּה יִהְיֶה בֵּית אֱלֹהִים (...) (Gen 28,22a)

Szókapcsolatok (szószerkezetek)

Főnévi csoport: entitást fejez ki, akár a főnév

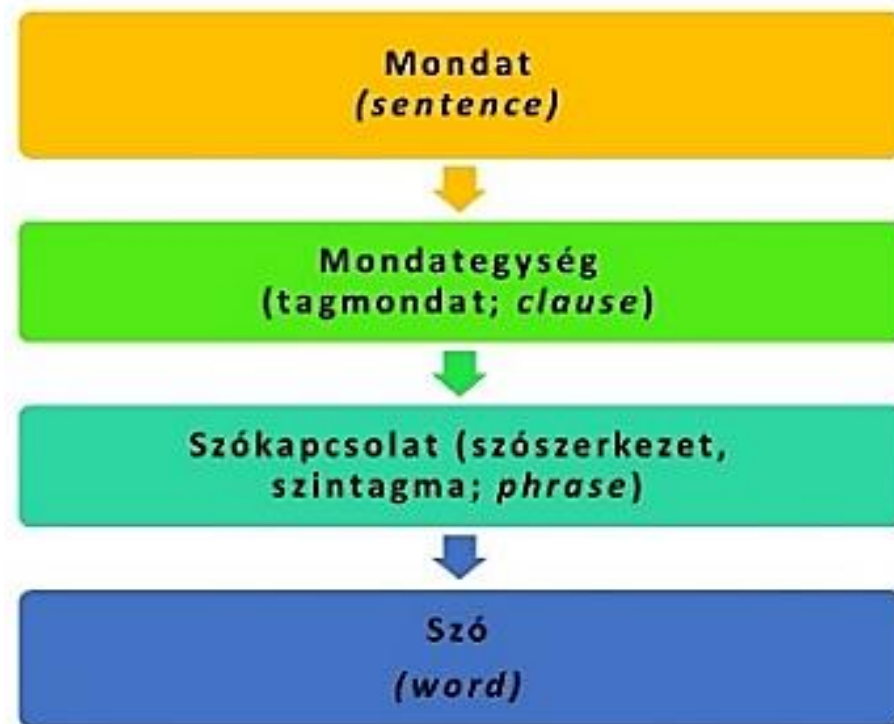
Konkrét entitás:	<i>Bodri; az alsó szomszéd legnagyobb kutyája.</i>
Entitások egy kategóriája:	<i>kutya; emlős; magyar vizsla; hosszúszőrű fehér kutya.</i>
Entitások egy csoportja:	<i>három kutya; Budapest kutyái 1970. január elsején.</i>
Absztrakt entitás:	<i>ebtartói felelősségbiztosítás; kutyabetegségek.</i>
Fiktív entitás:	<i>a jelenlegi francia király kedvenc kutyája.</i>

Főnévi csoport: főnévi funkció a mondatban

FUNKCIÓ	PÉLDA FŐNÉVVEL	PÉLDA FŐNÉVI CSOPORTTAL
alany (vö. <i>ki alszik?</i>)	<i>János alszik.</i>	<i>A három széparcú kisfiú alszik.</i>
névszói állítmány	<i>János kereskedő.</i>	<i>János régi könyveket árusító kereskedő.</i>
tárgy (vö. <i>kit szeret?</i>)	<i>János szereti Ferit.</i>	<i>János szereti azt a fiút, aki osztálytársa volt.</i>
helyhatározó	<i>János Madridban lakik.</i>	<i>János egy EU-tagállam fővárosában lakik.</i>
birtokos jelző	<i>János új regénye izgalmas.</i>	<i>Kiss János, a fiatal író új regénye izgalmas.</i>

Szintek és típusok

- főnév (N) és főnévi csoport (NP)
- ige (V) és igei csoport (VP)
- melléknév (Adj) és melléknévi csoport (AdjP)
- Ugyanazt a típust fejezi ki.
- Helyettesíthetőség:
a csoport helyettesíthető
egyetlen szóval.

A nyelvi jel	jelentés típusa
mondategység, mondat (S)	állítás
főnév (N), főnévi csoport (NP)	entitás
melléknév (Adj)	tulajdonság
számnév	mennyiség
ige (V), igei csoport (VP)	cselekvés, történés, esemény...
...	...

A főnévi csoport szerkezete

(bevezetés)

Melléknév – minőségjelzős szerkezet

- Főnév és utána egy vele nemben, számban és határozottságban egyeztetett melléknév: $N + Adj \rightarrow NP$

• Jónás 1,4: וַיְהִי הַטֵּיִל רֹחַ-גְּדוֹלָה אֶל-הַיָּם

• Jónás 1,14: וְאֶל-תַּתַּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא

• Jónás 1,12: בְּשָׁלִי הַסַּעַר הַגָּדוֹל הַזֶּה עָלֵיכֶם

mutató névmás és határozott névelő is.

Névelő: határozott főnév(i csoport)

- Névelő (Det), majd azt követi a főnév: Det + N → NP
- Diskurzusban ismeretlen és ismert elemek:

וַיִּשָּׂא אַבְרָהָם אֶת-עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה-אֵיל אֶחָד בְּסֹבֵב בְּקִרְוָתוֹ וַיֵּלֶךְ אַבְרָהָם
וַיִּקַּח אֶת-הָאֵיל וַיַּעֲלֵהוּ לְעֹלָה תַחַת בְּנוֹ:

*Akkor fölemelte Ábrahám a tekintetét, és meglátta, hogy ott van **egy kos**, szarvánál fogva fönnakadva a bozótban. Odament Ábrahám, fogta **a kost**, és **azt** áldozta föl égőáldozatul a fia helyett. (Gen 22,13, RÚF)*

Exod. 13:6–7:

שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֵּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לִיקְנוֹן: מִצּוֹת יֵאָכַל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים (...):
***Hét napon** keresztül egyél kovásztalan, és **a hetedik napon** ünnep [legyen] az Örökkévalónak. Kovásztalan fogyasztassék **a hét napon** (...)*

Számnevek: mennyiségjelzős szerkezet

Exod. 13:6–7:

שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי חַג לִיקְנוֹן: מִצֹּת יֹאכַל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים (...):

*Hét napon keresztül egyél kovásztalan, és a hetedik napon ünnep [legyen] az Örökkévalónak.
Kovásztalan fogyasztassék a hét napon (...)*

- Szórend és egyeztetés szokatlan!

- Jónás 2,1: **וְשִׁלְשָׁה יָמִים** וְשִׁלְשָׁה לַיְלֹת וַיְהִי יוֹנָה בְּמַעַי הַדָּג

Birtokos (és nem birtokos?) szerkezet

• N [constructus] + N [absolutus] → NP

• Jónás 1,5: וַיּוֹנֶה יָרֵד אֶל-יַרְכְּתֵי הַסְּפִינָה

• Jónás 2,1: וַיְהִי יוֹנָה בְּמַעַי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלוֹת

• Jónás 1,6: וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֲבֵל

• Jónás 2,10: וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה-לָּךְ

• Jónás 1,6: קָרָא אֶל-אֱלֹהֵיךְ

• Jónas 1,7: וַגִּדְעָה בְּנִשְׁלָמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ

Értelmezős szerkezet

- NP [absolutus] + NP [absolutus] → NP
- Jónás 1,2: **קוֹם לְךָ אֶל־נִינְוָה הָעִיר הַגְּדוֹלָה**

Vonatkozó mellékmondat

- NP + (C) + S → NP

C: például אשר vonatkozószó

- Jónás 1,5:

וַיִּטְלוּ אֶת-הַפִּלִּים אֲשֶׁר בְּאִנְיָה אֶל-הַיָּם

Ismétlés következő órára,
olvasnivalók és házi feladat

Ismétlés következő órára

Az elsőéves anyagból

- Szabályos igék *qal*-ban

Következő órára: olvasandó + házi feladat

- Utóolvasás:
 - Korábbiak (pp. 1-25)
 - Jegyzet 3A, 3B és 3C
- Feladat:
 - Jegyzet 4A
- Előolvasás:
 - Jegyzet 4A

Viszlát jövő szerdán!